

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "บทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ" นั้นจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง ในทุกมิติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคม และวัฒนธรรมหลายประการซึ่งไม่อาจจัดทำในรูปปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้มีอาทิความรู้สึกนึกคิด ประวัติชีวิต ค่านิยม ประสบการณ์ หรือปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ รวมทั้งอุดมการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการวิจัยประเภทนี้มีความแตกต่างสำคัญจากการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ความแตกต่างในวิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการรวบรวมข้อมูลอาจเป็นการศึกษาโดยอาศัยเอกสารตั้งที่นักประวัติศาสตร์ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูล ก็คือการตีความสร้างข้อสรุปโดยไม่อาศัยตัวเลขสถิติเป็นหลักหากแต่สร้างขึ้นจากสิ่งที่ได้สังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึกมาด้วยตนเอง (สุภาวงศ์ จันทวานิช : 2535)

สาเหตุที่นำวิธีการเชิงคุณภาพมาใช้เป็นหลักในการวิจัย ทั้งนี้เพราะการศึกษาดังกล่าวที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นถือได้ว่าเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร และคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ประสบการณ์ และอุดมการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลหลายฝ่าย จึงต้องใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ เพื่อสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ได้สังเกตสัมภาษณ์ และจดบันทึกมาด้วยตนเอง โดยระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา นั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก คำจำกัดความในเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหานั้น นักวิชาการมากมายได้ให้ความหมายต่างกันไปตามทัศนะของแต่ละท่าน เช่น เบอเรลสัน (Berelson, 1925) ผู้ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกวิธีการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของวิธีการวิจัยซึ่งมีความเป็นกลางหรือเป็น

ไปตามสภาพวัตถุวิสัย (Objectivity) อย่างเป็นระบบเป็นการพรรณนาเชิงปริมาณของเนื้อหาทางการสื่อสาร ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

สุภางค์ จันทวานิช (2531 : 144-160) ได้ให้คำจำกัดความว่าการวิเคราะห์เนื้อหาทางการสื่อสารมวลชน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบหนึ่งซึ่งอาจใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพก็ได้ โดยวิธีการเชิงปริมาณคือ การทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้แล้ว แฉ่งนับจำนวนถ้อยคำ ประโยค หรือใจความเหล่านั้น ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพ คือการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction) จากเอกสารดังกล่าว ประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสารแล้วเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ กันด้วยก็ได้

สำหรับนักวิจัยบางคนถือว่า การวิเคราะห์เนื้อหาอาจไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีการเชิงปริมาณก็ได้ เพียงแต่ให้การระบุคุณลักษณะ เฉพาะของข้อความ หรือสาระ เป็นอย่างมีระบบ และเป็นสภาพวัตถุวิสัย (Hosti 1969) จึงอาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความเป็นระบบมีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี อาจกล่าวโดยย่อว่าในเอกสาร หรือตัวบทที่จะวิเคราะห์นั้นมียุคประกอบหลัก ๆ 6 ประการ ได้แก่

1. แหล่งที่มาของข้อความหรือสาระ ได้แก่ ผู้สื่อ (source/sender)
2. กระบวนการใส่ความหมายของสาระ (encoding process)
3. ตัวสาระหรือข้อความ (message)
4. วิธีการถ่ายทอดสารไปยังผู้อื่น (channel of transmission)
5. ผู้รับสาร (detector)
6. กระบวนการถอดความหมายของสาร (decoding process)

ในกรอบแนวคิดนี้ตัวสาร หรือข้อความ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ถือว่าผู้ส่งสาร (sender) และตัวสาร หรือข้อความ (message) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อวิทยุสื่อสาร สารคดี มีความสำคัญมากกว่าผู้รับสาร

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา "บทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ" มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล และแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา นโยบายของนิตยสารพัฒนาการทางด้านเนื้อหาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวสาร ทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของนิตยสาร สารคดี รวมถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการมีส่วนร่วมส่งเสริม และแก้ไขปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้นจำเป็นต้องสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลซึ่งได้แก่

1.1 บรรณาธิการฝ่ายต่าง ๆ และหัวหน้ากองบรรณาธิการของนิตยสาร สารคดี ทั้ง 7 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ

1. คุณ วันชัย ต้นศิริวิทยาพิทักษ์ บรรณาธิการบริหารนิตยสาร สารคดี
2. คุณ ปฎิมา หนูไชยะ บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายโฆษณา และประชาสัมพันธ์
3. คุณ สุตารา สัจฉายา อดีตบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ
4. คุณ สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ บรรณาธิการฝ่ายวิชาการ
5. คุณ จานงค์ ศรีนวล บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายศิลปะและภาพ
6. คุณ สกกล เกษมพันธุ์ บรรณาธิการภาพ
7. คุณ ประวิทย์ สุวณิชย์ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

1.2 นักวิชาการ หรือผู้ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 ท่าน

1.3 ผู้อ่านนิตยสาร สารคดีที่ติดตามนิตยสาร สารคดีมากกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน

2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

เอกสารที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการด้านเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี และบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งประกอบไปด้วย

1. นิตยสาร สารคดีตั้งแต่ฉบับแรก (กุมภาพันธ์ 2528) ถึงฉบับที่ 108 (กุมภาพันธ์ 2537)

2. เอกสารประเภทอื่น ๆ เช่น บทความ หนังสือ งานวิจัยหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเอกสารเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการตรวจซ้ำ (Double Check) ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมจากข้อมูลประเภทบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะแบ่งตามประเภทของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้ คือ

1. ข้อมูลประเภทบุคคล

จะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ซึ่งเป็นวิธีการซักถามเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง และครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทราบโดยเฉพาะ โดยผู้วิจัยจะตั้งคำถามเอาไว้ล่วงหน้าก่อนแล้วว่าจะถามเรื่องอะไร และเนื่องจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ไม่มีรูปแบบ และโครงสร้างของคำถามที่ตายตัว (Unstructured Interview) ผู้วิจัยจึงสามารถตั้งคำถามต่อไปได้หากคำตอบที่ได้มานั้นยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้วิจัยได้คำตอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและบันทึกเทปไว้เป็นหลักฐานหากผู้ให้สัมภาษณ์อนุญาตให้บันทึกเทปขณะสัมภาษณ์ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประเด็นครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- ประวัติความเป็นมาของนิตยสาร สารคดี
- นโยบาย และวัตถุประสงค์ของการทำนิตยสาร สารคดี
- แนวทางการกำหนดเนื้อหาในนิตยสาร สารคดีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- องค์ประกอบที่ทำให้ นิตยสาร สารคดี อุดรุดทางธุรกิจและสาเหตุของการปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี
- ที่มา และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำเรื่องแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- แนวทางหรือเกณฑ์ในการคัดเลือกประเด็นข่าวสาร ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประเด็นข่าวสารของนิตยสาร สารคดี

- ประเด็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกเลือกนำเสนอ ในนิตยสาร สารคดี ปริมาณ และความต่อเนื่อง
- วิธีการนำเสนอเรื่องราวแนวการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้น่าสนใจตามแบบฉบับของนิตยสาร สารคดี และวิธีการเหล่านั้น เหมือน หรือแตกต่างกันกับการนำเสนอ เรื่องในแนวการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของนิตยสารฉบับอื่น ๆ
- ปัญหาและข้อจำกัดในการนำเสนอ เรื่องแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ของนิตยสาร สารคดี
- แนวโน้มการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีในอนาคต
- ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลดังต่อไปนี้ คือ

1.1 บรรณาธิการฝ่ายต่าง ๆ ของนิตยสาร สารคดี

1. คุณ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ บรรณาธิการบริหารนิตยสาร สารคดี
2. คุณปฎิมา หนูไชยะ บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับเพิ่มเติม คือ กลุ่มเป้าหมายของนิตยสาร สารคดี องค์ประกอบที่ทำให้นิตยสาร สารคดีอยู่รอดทางธุรกิจกลยุทธ์ทางการส่งเสริมการตลาด และการจัดจำหน่าย สาเหตุที่มีการเพิ่มแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นในยุคหลังของนิตยสาร สารคดี รวมถึงแนวโน้มการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. คุณ สุตารา สุจนายา อดีตบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ

4. คุณสุวัฒน์ อัศวไชยชาญ บรรณาธิการฝ่ายวิชาการ

5. คุณประวิทย์ สุวณิชย์ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับเพิ่มเติม คือ ที่มาและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ที่ถูกนำมาจัดทำเป็นเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี เทคนิคการนำ เรื่องราวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาเสนอประกอบกับข้อมูลทางวิชาการให้น่าสนใจ ปัญหาและข้อจำกัดในการนำเสนอ เนื้อหาแนวการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงแนวโน้มการปรับเปลี่ยนรูปแบบและ เนื้อหาของนิตยสาร สารคดีที่อาจ เกิดขึ้นในอนาคต

6. คุณจำนงค์ ศรีนวล บรรณาธิการฝ่ายศิลปะ และภาพ และ

7. คุณ สกล เกษมพันธุ์ บรรณาธิการภาพถ่าย

ข้อมูลที่สำคัญคาดว่าจะได้รับเพิ่มเติม คือ เทคนิควิธีการนำเสนอ เรื่องแนวอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติให้น่าสนใจ จุดมุ่งหมาย และรูปแบบของศิลปะที่ใช้ประกอบการนำเสนอ เรื่องแนว สารคดี จุดมุ่งหมายของการใช้ภาพประกอบสารคดี และประเภทของภาพประกอบสารคดี รวมถึง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีในอนาคต

1.2 นักวิชาการและผู้ทำงานทางด้านสิ่งแวดล้อม และผู้อ่านนิตยสารจำนวน 10 ท่าน

ข้อมูลที่สำคัญคาดว่าจะได้รับเพิ่มเติม คือ พัฒนาการด้านแนวเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี จุดขายที่น่าสนใจของนิตยสาร สารคดี ความคิดเห็นที่มีต่อ เทคนิควิธีการนำเสนอ เรื่องแนว อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของนิตยสาร สารคดี ทั้งการเขียนเชิงสารคดีและการใช้ภาพประกอบ และ เทคนิควิธีการนำเสนอ เนื้อหา เหล่านี้ว่ามีประโยชน์หรือไม่อย่างไรแก่ผู้อ่าน รวมทั้งความคิดเห็น ที่มีต่อบทบาทของนิตยสารสารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนแนวโน้มของการปรับ เปลี่ยนเนื้อหา และการกระหว่าบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน อนาคต

2. ข้อมูลประเภทเอกสาร

นิตยสาร สารคดีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยรวบรวมเองและติดต่อขอยืมจากสำนักพิมพ์ นิตยสาร สารคดี นอกจากนี้สิ่งพิมพ์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ในการวิจัยผู้วิจัยจะรวบรวมและตรวจสอบ จากห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และหอสมุดแห่งชาติ สำหรับ เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลนั้นจะใช้ตารางและใช้การจดบันทึก (note-taking)

การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว ก่อนที่จะวิเคราะห์ข้อมูลจำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูลดังกล่าว โดยจะตรวจสอบข้อมูลตามประเภทของข้อมูลดังนี้



การวัดความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ข้อมูลประเภทบุคคล จะตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ 2 วิธี คือ

1.1 ถามคำถามเดียวกันหลาย ๆ คน คือการตั้งคำถามเหมือนกันแต่ถามมากกว่า 1 คน แล้วตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ ในกรณีที่มีข้อมูลขัดแย้งกันต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติม จากข้อมูลที่ได้จากเอกสารอื่น ๆ และใช้ดุลยพินิจวิเคราะห์ว่าข้อมูลของใครน่าเชื่อถือกว่ากันการถามคำถามเดียวกันหลาย ๆ คนนี้ นอกจากจะช่วยตรวจสอบความผิดพลาดของข้อมูลแล้วยังช่วยเพิ่มเติมรายละเอียดของเรื่องได้อีกด้วย

1.2 ถามซ้ำหรือสัมภาษณ์ซ้ำ คือ การถามคำถามเดิมกับคนเดิมในช่วงเวลาที่ห่างออกไป เป็นการตรวจสอบว่า เมื่อเวลาที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่เคยให้ไว้จะเหมือนเดิมหรือไม่ จากนั้นก็นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวัดความเที่ยงตรง (Validity)

ด้วยเหตุที่ข้อมูลประเภทบุคคลนั้นได้จากการสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลโดยตรงทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบกับบทความ หรือการให้สัมภาษณ์ของบุคคลเหล่านั้นในนิตยสาร หรือเอกสารอื่น ๆ จึงนับว่าข้อมูลประเภทบุคคลนั้นมีความเที่ยงตรงเพียงพอ สำหรับข้อมูลประเภทเอกสารที่ถูกนำมาศึกษาบทบาทหน้าที่ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็ได้รับการตรวจสอบจากผู้สังเกตการณ์อิสระในการแบ่งประเภทบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ตามสูตร Hosti และคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิเทศศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยเหตุผลข้างต้น ความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งข้อมูลประเภทบุคคล และเอกสารในการศึกษาครั้งนี้ จึงนับว่าเที่ยงตรงเพียงพอแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การวิเคราะห์พัฒนาการทางด้านแนวเนื้อหาในนิตยสาร สารคดี

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะศึกษา โดยวิเคราะห์จากข้อมูลประเภทเอกสาร เป็นหลัก ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในส่วนของข้อมูลประเภทเอกสารนั้นจะวิเคราะห์แนวเนื้อหา

ของนิตยสาร สารคดีในทุกคอลัมน์ของนิตยสาร สารคดี (SCOOP) ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2528) ฉบับที่ 108 (กุมภาพันธ์ 2537) จำนวนประมาณ 3,066 เรื่อง แล้วจัดแบ่งแนวเนื้อหาออกเป็น 3 แนว คือ แนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ ชีวิต-วิทยาการและศิลปะ-วัฒนธรรม แล้วจึงนำชื่อเรื่องไปจัดเข้าในแนวเนื้อหาดังกล่าวโดยผู้วิจัยจะจัดแบ่งการศึกษาแนวเนื้อหาออกในทุก ๆ ปี โดยอาศัยตารางบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าตลอดระยะเวลา 9 ปีที่ผ่านมาแนวเนื้อหาประเภทใดถูกนำเสนอในปริมาณมากน้อยต่างกันอย่างไร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของบุคคลผู้เป็นบรรณาธิการนิตยสาร สารคดี นั้นก็จะทำให้ทราบถึงการปรับเปลี่ยนแนวเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีว่าจะเกิดขึ้น หรือไม่อย่างไร และการปรับเปลี่ยนดังกล่าวนี้ มาจากสาเหตุใดและกำลังเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ ในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการฝ่ายต่าง ๆ ของนิตยสาร สารคดี

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากคำตอบ ได้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการทั้ง 6 ท่าน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวสาร ทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการนิตยสาร สารคดี โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารองค์กร (Theory of Organization) Communication มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดของ Brainislaw Malinowski นักมนุษยวิทยา ชาวโปแลนด์มาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ ในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการฝ่ายต่าง ๆ ของนิตยสาร สารคดี ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์บริบททางสังคม (Context) ร่วมไปด้วยดังที่เขาได้กล่าวว่า "การที่เราจะศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมใด เราก็ต้องเข้าใจว่าปรากฏการณ์นั้นอยู่ในสิ่งแวดล้อมเช่นไรในสังคมนั้น" ดังนั้น การวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งได้แก่บริบททางสังคม (Social Context) เช่น สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม สถานการณ์และแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสภาพของสถาบันสื่อสารมวลชน (Media Institution) ที่มีส่วนกำหนดการตัดสินใจในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการฝ่ายต่าง ๆ ของนิตยสาร สารคดีในแต่ละช่วงเวลาด้วย

3. การวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การแสดงออกซึ่งบทบาทที่ปรากฏในเนื้อหาของนิตยสาร สารคดี

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากข้อมูลประเภทเอกสารเป็นหลัก ซึ่งก็คือ จะวิเคราะห์ เรื่องแนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติที่นำเสนอแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำนวน 60 เรื่อง จากทุกคอลัมน์ของนิตยสาร สารคดีที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงในช่วงระยะเวลา 9 ปี เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสารสารคดี ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และจะนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการ นิตยสาร สารคดี นักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อมและผู้อ่านนิตยสาร สารคดีมาพิจารณาถึงการกระทำ บทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีร่วมด้วย

การพิจารณาการกระทำบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ เหล่านี้จะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีภารกิจหน้าที่พื้นฐานของ สื่อมวลชนที่มีต่อสังคมของ Wilbur Schramm และ Denis Mcquail มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ ประกอบกับแนวคิด เรื่องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของกาญจนา แก้วเทพ และแนวคิดเรื่อง Agenda-setting มาช่วยในการพิจารณาในการกระทำบทบาทหน้าที่ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติว่าได้กระทำบทบาทหน้าที่เหล่านี้หรือไม่ เช่น

- การทำหน้าที่นำเสนอข่าวสาร (To inform) หรือการทำหน้าที่เสมือนยามคอย สอดส่องตรวจสอบสภาพแวดล้อมในสังคม คอยเก็บรวบรวม หรือหยิบยกประเด็นข่าวสารทางด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจมารายงานแก่ผู้อ่าน

- การทำหน้าที่ในการให้การศึกษา (To educate) หรือการทำหน้าที่เสมือนครูผู้ให้ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์-ธรรมชาติ ตลอดจนระบบนิเวศวิทยาแก่ผู้อ่าน

- การทำหน้าที่ในการเสนอแนะ หรือชักจูงใจ (To persuade) โดยการนำเสนอ ข้อคิดเห็น หรือมุ่งให้คำอธิบายความหมาย เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยถ่ายทอดค่านิยมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือปลูกฝังจริยธรรมแบบใหม่ (New Morality) ที่เน้นให้มนุษย์อยู่ ร่วมกับธรรมชาติอย่างสอดคล้องกลมกลืน และเกื้อกูลกัน

- การทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิง (To entertain) โดยผ่านเทคนิคการนำเสนอ เนื้อหา

- การทำหน้าที่ในการกระตุ้นเร้า ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับพฤติกรรมปัจเจกบุคคลและสังคม (Mobilization)

หน่วยของการวิเคราะห์เนื้อหา (Unit of Analysis) ได้แก่

แนวคิด (theme) ซึ่งแนวคิดนี้หมายถึงข้อความหรือประโยคที่เมื่อได้พิจารณาความหมายทั้งหมดแล้วสามารถจัดเข้าเป็นประเภทเนื้อหาใด เนื้อหาหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้ก็จะถือเป็นแนวคิดหลัก ซึ่งเรื่องราวแนวชีวิตสัตว์-ธรรมชาติของนิตยสาร สารคดี 1 เรื่องนั้น อาจมีมากกว่า 1 แนวคิดหลักได้

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และตารางข้อมูลเพื่ออธิบายถึงพัฒนาการด้านแนวเนื้อหาของนิตยสาร สารคดีตลอดระยะเวลา 9 ปีที่ผ่านมา ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบรรณาธิการนิตยสาร สารคดี และการกระทำบทบาทหน้าที่ ของนิตยสาร สารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเรียงลำดับการนำเสนอข้อมูลตามลำดับที่วางไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้